



Библиотека **Свет је један**
књига седамдесет девета
четврто издање

Уредник библиотеке Дејан Беговић

Уредник издања Анђелка Ружић

Илустрације Дарко Гркинић

Лектор Мирјана Делић

Дизајн корица Душан Павлић

Припрема за штампу Татјана Ваљаревић

Издавач

Креативни центар, Београд, Градиштанска 8

тел.: 011 / 3820464, 2440659, 3820483

www.kreativnicentar.rs

e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача мр Љиљана Маринковић, директорка

Штампа Графостил, Крагујевац

Година штампе 2020.

Тираж 1500

ISBN 978-86-529-0158-6



На једној пустој вијугавој стазици, пустој као да се налази негде на крају света, лежала је једна ципела. Лежала је тако, са својим ђоном, и пертлама, и исплаженим језиком, сама и напуштена, све док на њу није набасао Скитница, који је пролазио тим пустим крајем. Он је волео да иде бос, па му ципела није била од користи, али пошто је путовао светом и био врло вешт у смишљању прича, одмах је схватио да та ципела крије неку необичну догодовштину.

Још кад је из ципелског мрака ишчепркао цедуљицу на којој је писало: *Онај ко ме однесе мом власнику йосѡађе бојаѡѡ*, био је уверен да је та неиспричана прича невероватно занимљива, с много необичних јунака и узбудљивих преокрета. Баш онаква какву највише волите да читате...

Садржај

Како се од среће бацају ствари увис	3
Биће то дивна песма кад је измисле	5
Важнији су снови који ти дођу кад си будан	6
Без доброг о-рук сав посао је узалудан	8
Ово уопште није ципела	11
Најтужнија су празна лица	14
Људи који никад нису били деца	16
Центар света	18
Летећи клавири	20
Шта све може да буде џеп	21
Догађај и дешај	23
Будан је остао једино коњ	24
Нешто треће	27
Растанак	29
Догађај после педесет година	30
Устани и учини нешто добро	33

Како се од среће бацају ствари увис

Била је то једна пуста стаза. Пуста као да је на крају света. Ко никада није видео пусту стазу, нека је замисли, а ко је такву стазу видео, нека се сети како она изгледа. Ако сте успели да је замислите или се сетите, морам вам одмах рећи да ово није била таква стаза. Била је сасвим другачија од оне коју сте замислили и од оне које сте се сетили, јер је насред те стазе лежала једна ципела. То је, признаћете, помало необично. Нарочито кад се зна да је реч о пустој стази где су пролазници били ретки, а они што губе ципеле - још ређи.

Ако бисте на таквој стази и срели намерника, то би значило да га је неки врло важан посао потерао кроз пуст крај. Али има и оних који су у овакве забити залазили из пуке забаве, тек да испуне време. Понеки скитница, на пример, као овај што је управо долазио. Био је бос и преко рамена је носио штап са завежљајем. Имао је дугачак похабан капут с много потребних џепова и једним непотребним. Сигурно је већ дуго ходао тим путељком што вијуга кроз поља. Најзад, угледавши насред стазе ципелу, Скитница - тако ћемо га звати - застаде.

- Неко је изгубио ципелу - промрмља.

Скитнице су углавном усамљени људи, навикли на то да разговарају са собом.

Направио је неколико корака обилазећи ципелу као да је реч о загонетном предмету који среће први пут. Може ли уопште једна мушка ципела да представља загонетку? Имала је све што ципеле обично имају: ђон, пертлу, језик... Једино није било ноге која би је носила.

Најзад, Скитница је подиже и завири унутра:

- Ти си једна скоро нова ципела и штета је да будеш изгубљена.

Затим одува прашину с ње и стаде је гланцати рукавом. Ципела је стварно била скоро нова, али Скитница није знао шта би с њом. Свиђало му се да светом иде бос, а једна ципела ионако му не би могла бити од користи.

Чудно је то, замисли се он: једна ципела је, у ствари, само половина обувености. Цела ципела - а ипак није више од половине. Пошто се о томе лакше размишља седећи под дрветом, Скитница пође да пронађе каквог крошњатог дива.

Идући даље низ поље, могао је да примети колико је путељак стварно пуст. То се видело по томе што је на њему било много каменчића које нико већ данима није шутирао. Каменчићи који дуго стоје у месту могу да пусте корен и нарасту у велико камење. Онда стазе и путељци постану некако кржави и грбави и људи престану да их тако називају јер је због крупног камења кретање по њима незамисливо.

Скитница најзад наиђе на раскошан храст, толико огроман да би се у његовој сенци могла одмарати читава војска. Застаде под дрветом и простре свој капут на траву. Протежући се у гостопримљивој хладовини, удену међу зубе суву травку и загледа се одоздо у густу крошњу. Мислио је о ципели и о половини обувености. Кроз лишће је пловио угојен бели облак.

- Смислићу причу о овој ципели - рече он.

Скитница је одлично умео да измишља приче. Од тога је и живео. Свакако не раскошно, али је некако састављао крај с крајем. Одрасли су волели да га слушају јер је уносио лепоту у њихове досадне животе. Деца су волела да га слушају јер је уносио живот у њихове невине и лепе дане.

Он опет узе ципелу покушавајући да завири што дубље у њу. Лежећи полеђушке, окретао ју је у рукама и загледао са свих страна. Унутра је било мало мрака који увек уђе кад из ципеле изађе сто- пало. Скитница пажљиво завуче руку у тај ципелски мрак и готово поскочи од изненађења кад из ципеле испаде смотуљак хартије и погоди га право у нос. Ако неко помисли да је

смотуљак хартије у изгубљеној ципели нешто врло необично,
треба да зна да права



– Неко је изгубио ципелу – ђромрмља

мистерија тек предстоји. Скитница пажљиво отвори пресавијену цедуљу и гласно прочита оно што је на њој писало: *Онај ко ме однесе мом власнику постаће богат.*

Истовремено збуњен и усхићен, он брзо сакри цедуљицу у шаку и осврну се око себе. Стаза је и даље била пуста. Потом изнова прочита поруку и зину од чуда, због чега му травка коју је грицкао испаде из уста. Чешкао се по глави као да хоће да ишчепрка неку паметну мисао, али је глава остала збуњена.

- Ти си, изгледа, нека много важна ципела.

Ципела је ћутала, иако је имала језик.

Скитница затим поскочи од среће што ће постати богат и радосно баци ципелу увис. Сви знају како се ствари бацају увис од среће, али пошто је Скитница, откада зна за себе, ишао бос, никада му се није пружила прилика да завитла увис једну ципелу. То се показало као страشان проблем и читава се ствар завршила невољом. Ципела узлете неочекивано високо. Тако високо да је Скитница узалуд чекао њен пад, јер се пертла замрси међу гранама и ципела остаде да се клати у висини.

Он беспомоћно уздахну. Потегло је свој дугачки скитнички штап, али ни седамнаест штапова те дужине не би му било од користи. Могао је само снуждено да гледа увис.

Огромни бели облак који се видео кроз лишће већ беше отпловио на други крај крошње.

Биће то дивна песма кад је измисле

Из даљине се чуло клопарање точкова. Пуста стаза више није била пуста. Њоме су долазила запрежна кола натоварена сеном које је личило на покретни брежуљак. Мршав коњић повремено је фрктао затежући узде у рукама крупног бркатог сељака. Чова се клатио на колима певушећи неку веселу песмицу.

Спазивши Скитницу крај дрвета, Сељак заустави уморну животињу отегнутим гласом: Ооо! Шкрипуцање точкова нагло престаде.

- Добар дан. Ти мора да чекаш аутобус - рече Сељак.

Скитница се испрва збуну. Сељакове речи прилично су га изненадиле.

- Аутобус? Ах, не, никако. Немам толико времена. Вероватно сте заборавили да аутобуси још нису измишљени.

Сељак скиде велики сламнати шешир да би обрисао зној са чела.

- Да, да... Увек заборавим. Као што увек заборавим да није измишљена једна песма коју често певушим... Хоћеш ли да је чујеш?

- Обожавам песме - рече Скитница.

Сељак се накашља, као да се спрема за важан певачки наступ, па запева храпавим гласом:

*Ој-хој, две су тикве замрсиле вреже,
Ој-хој, па сад једна према другој реже;
Ој-хој, тикве хоће од себе да беже,
Ој-хој, хоће тикве, ал' не дају вреже...*

Скитница помисли како у животу није чуо глупљу песму, али не рече ништа. Уместо тога, из учтивости плјесну рукама неколико пута.

Биће то дивна песма када је измисле - рече Скитница.

- Сигурно, сигурно - сложи се Сељак. - Једва чекам тај дан.
Коњ је био помало нервозан што стоји. Терао је муве репом и гледао у даљину својим крупним очима, које су биле коњске, као и остатак коња.

Сељак пажљиво осмотри Скитницу.

- Изгледаш као фин млађани господин.
- Ја сам, у ствари, нека врста скитнице. Идем по свету и причам приче.

Сељак поглади густе бркове и кратко зевну.

- Куда идете? - упита Скитница.
- Идем чак тамо - показа брајлија руком низ дугачку пуну стазу. Могу да те повезем.
- Хвала, али прво морам да дохватим ципелу.

Сељак тек тада спази ципелу што је висила с гране. Клатила се лагано на поветарцу као љуљашка за патуљке. Он никада до тада није видео такав приказ и зато није знао шта би се о томе могло рећи.

- Изгледа као нова ципела - закључи после помног загледања.

Скитница помисли како би разговор о ципели могао постати досадан, али Сељак настави:

- Право да ти кажем, нове ципеле не знају ништа о животу. Нису ништа прошле. Права обућа мора да има рупу, као ова моја цокула.

Кромпирилики палац вирио је из рупе на Сељаковој цокули мрдајући се као мала штеточина ухваћена у замку.

- Чудна ситуација, веома чудна - промрмља Сељак.
- Тешко ћу је скинути без мердевина - слегну Скитница раменима.
- Тако је - мердевине! - узвикну Сељак треснувши се по колону. - Имам једне врло корисне мердевине. Сместа идемо назад, ка мојој кући.
- Колико је далеко?

- Није близу, али је ближе него што је далеко.

Пре но што је Скитница успео било шта да каже, Сељак снажно повуче узде у страну и збуњени коњ невољно окрену кола. Скитница се узвера на врх сена. Било му је удобно на пласту. Одатле је одлично могао да види пуну стазу која је вијугала кроз поља докле год је поглед досезао.

- Мислиш ли да ће у аутобусима бити удобније? - упита Сељак.
- Ко би то знао? Проћи ће још најмање педесет година док их не измисле.
- Педесет?
- Најмање толико.

Сељак се дубоко замисли и хукну кроз нос.

- То је доста времена. Педесет година... Знаш, имам стрица који већ педесет година покушава да реши једну загонетку.
- Зар је толико тешка?

Сељак се почеша испод шешира. Покушавао је да се сети како гласи загонетка.

- Не вреди, четвртом ме памћење слабо служи.
- Али данас је среда.
- Знаш, али ја никад ништа не остављам за сутра - рече Сељак и повуче узде.

Коњић фркну и убрза касајући. Точкови зацвилеше. Скитница се зањиха на огромном пласту као на лађи. Сељак опет запева песмицу о тиквама.

Важнији су снови који ти дођу кад си будан

Вече је већ падало када су стигли. Сеоска кућа беше стара, али много цвећа на прозорима и крај врата чинило је да изгледа као лепо место за живот. Пред Сељака и Скитницу из куће истрчаше три девојчице.

- Ово су моје принцезе - рече Сељак и прими девојчице у загрљај. Затим их све три лако подиже својим крупним рукама.

Девојчице су цичале од среће и Скитницу разнежи тај приказ. Спретно скочи са сена, а стари капут с много потребних џепова и једним непотребним рашири се као огромно крило.

- Ти си бос - рече најстарија девојчица.
- И имаш много џепова - примети средња.

Најмлађа девојчица прво ћутке обиђе око Скитнице. Загледала га је с великом пажњом. Била је веома ситна, а њене риђе коврџице поскакивале су на глави као пламичци. Изненада пљесну рукама и рече:

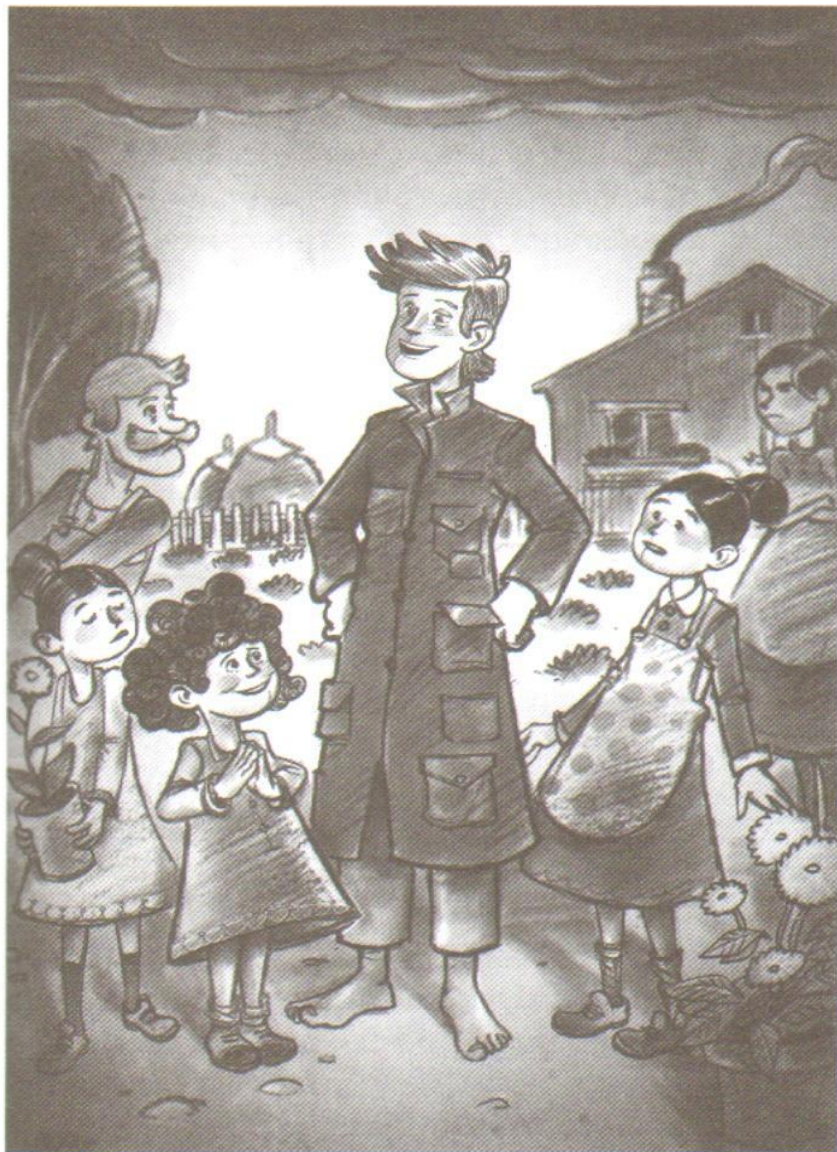
- Ти сигурно знаш лепо да причаш приче!
- Убрзо из куће изађе жена. Изгледала је помало разочарано.
- Ниси продао сено? - упита она свог мужа.
 - Овом човеку су потребне мердевине. Он је један фин господин, који је уз то и скитница - рече Сељак.

Жена одмери Скитницу од главе до пете.

- Бос је и има много џепова - рече обилазећи око дошљака.
- Он зна да прича лепе приче - понови најмлађа девојчица.

Жена рече да је вечера на столу, али Сељак одлучи да свом госту најпре покаже мердевине. Вукући га за рукав ка штали, рече:

- Кажем ти, чудо су моје мердевине. Нема дужих у целом крају. Једног четвртка сам се толико дуго пео уз њих да сам заборавио шта треба да дохватим.
- И стварно - Скитница никада није видео тако дуге мердевине.



*Била је веома ситна, а њене риђе коврџице
покакивале су на љави као љамичици*

Стајале су иза штале и пружале се у висину толико да се пречке нису могле пребројати. Нема сумње да ће бити довољно високе да се дохвати ципела, помисли он. Онда пружи руку Сељаку у знак добро склопљеног посла.

За вечером је било тихо. Једино је најмлађа девојчица гласно сркала супу, због чега су је сестре гуркале лактовима. Сељак је крупним шакама нежно ломио још топлу погачу.

- Мора да имаш велики проблем када су ти потребне наше мердевине - рече жена Скитници нарушивши тишину.
- Јесте, закачила ми се ципела у крошњи једног високог храста - признаде он говорећи преко залогаја.

Најмлађа девојчица засмеја се устима пуним супе и испрска своје две сестре. Оне поцрвенеше од љутње.

- Рекла сам вам да он уме да прича лепе приче - рече она, али на то нико не обрати пажњу.
- То је једна сасвим нова ципела која нема појма о животу - рече Сељак између два залогаја.
- Лично сам се уверио.

Госту предложише да спава у најудобнијем кревету, али он то одби. Захвали се за вечеру и рече како ће спавати на сену у штали. Узалуд га је Сељак одвраћао од те намере.

Најмлађа девојчица гласно зевну.

- Зашто мора да се зева? - упита она Скитницу.
- Када највише зеваш?
- Кад падне велики мрак.
- Тачно. А кад се то догоди, мали мрак у твојим устима пожели да загрли свог великог тата Мрака и тера те да га пустиш напоље. Зато зеваш.

Скитница је испричао причу о тата Мраку и мама Тами. Они сваке вечери долазе да обиђу своју дечицу мракуљке, који дању спавају у устима. Завршио је поучно:

- Зато није добро говорити ружне речи. Мракуљци који живе у устима све то чују и после тога испричају свом тата Мраку. Онда нам он због тога пошаље ружне снове.
- Ја не говорим ружне речи - тргну се поспана девојчица. - Само понекад кажем *гованце*.
- Ето, и сада си рекла *гованце* - оптужи је најстарија сестра.
- Нисам сада рекла *гованце* намерно, него сам рекла *гованце* да бих казала како само понекад кажем *гованце* - правдала се девојчица вртећи главом. Риђе коврџе узнемирише се, тако да је изгледало да по њеној глави скакућу живахни ватрени патуљци.

Жена на све то уморно уздахну и рече да је време за спавање. Девојчице послушно кренуше у своју собу.

Најмлађа девојчица застаде на вратима да Скитници пожели laku ноћ.

- Важнији су снови који ти дођу кад си будан - рече она као да из ње проговара неки мудрац.

Скитница и Сељак још мало су поседели, а онда и њих савлада умор. Човек се много умори путујући по дугачкој пустој стази на којој каменчићи пуштају корење.

Лежећи на сену у штали, Скитница је мислио о ципели. Она сада сигурно виси с гране у великом мраку и зева, јер ципеле увек зевају када их изују. Кад би ципеле могле да сањају, какви би то снови били, питао се. Извади цедуљицу из непотребног џепа и још једном прочита поруку коју је нашао у изгубљеној ципели.

- Ово би стварно могла да буде одлична прича. Само ми фали неки велики догађај - рече Скитница пре него што је чврсто заспао.

Већ је почињала дубока ноћ. Месец се попео на сам врх мердевина. У штали беше тихо и мирно. Чуло се само како дишу велике топле краве.

Без доброг о-рук сав посао је узалудан

Петао је закукурикао толико гласно да се Скитница тргао као да га је неко прогонио у сну.

- Да се ја питам, одавно би тај крештавац завршио у чорби, али га девојчице воле, па ми никад не би опростиле - забрунда Сељак улазећи у шталу.

Скитница устаде и протегну се.

- Добро јутро - рече отресајући сено с капута. Испред штале је већ чекао упрегнут коњић.

Спреман за полазак, повремено би топнуо копитом о суву земљу.

- Шта кажеш на мој изум? - упита Сељак.

Скитница виде да су за кола, и даље натоварена сеном, једним крајем везане дугачке мердевине. Други крај положених мердевина није се видео јер је био чак иза штале. Сељак нареди коњу да пође. Кола повукоше мердевине, али се њихов задњи крај никако није указивао. Биле су заиста дугачке. Најзад, Скитница схвати на шта је Сељак мислио када је рекао изум. На другом крају мердевина беху причвршћена два мала точка скинута с ко зна какве направе.

- Шта кажеш, а? Није ова глава забадава - рече Сељак поносно куцнувши се кажипрстом у чело.

Попеше се на кола и махнуше руком жени која је заливала цвеће на прозорима.

- Овог пута продај сено! - довикну она кроз облачак прашине који се вукао за колима.

Скитница се завали на покретном брду сена, а Сељак запева. Изнова их је чекало путовање пустом стазом.

Необична композиција, с коњићем напред, сеном у средини и мердевинама позади, кретала се споро уз цвилеж точкова. Над њом су крилима лепетале радознале и крештаве свраке. Чак су

почеле и да слећу на пречке мердевина. Убрзо су све пречке биле заузете и Скитница с врха сена угледа читаво сврачје јато које се ћутке вози с њима.

Око поднева Скитница и Сељак стигоше надомак великог храста. Сачекао их је изузетан приказ. До јуче сасвим пуста стаза сада је била пуна шароликог света. Народ се тискао око крошњатог дрвета, а видело се у даљини како пристиже још људи. Неки су долазили кочијама, неки на коњи- ма, али нису били ретки ни пешаци. Било је и важних и обичних лица. Жамор се дизао до неба. Кроз ваздух се ширио мирис напарфимисаних госпођа, а око стазе су узвикивали продавци сокова и слаткиша. У средишту тог жагором обавијеног света никла је бина окићена заставицама и грбом града. Под самим дрветом стајали су диригент и хор.

Таман када је неко с бине најавио: *А сада ... реч има Градоначелник*, Сељак узвикну: Ооо! Коњић се заустави пред великим скупом, а јато сврака узлете лупајући крилима и крештећи. Сви погледаше на ту страну. Завладао је тајас. Народ је у чуду посматрао приказ. Неко рече:

- Мајко моја, колике мердевине!

Још неко додаде:

- Зар овај хоће да се попне на Месец?

- Мене већ хвата вртоглавица - јави се и једна госпођа којој су сместа притрчали у помоћ јер је изгледало да ће се онесвестити.

Желећи да се тај случај с мердевинама хитно разјасни, кроз многобројни народ прогура се сам Градоначелник. Био је прилично дебео, па су се грађани одбијали од њега као да се сударају са огромном свечано обученом лоптом.

- Због чега сте ви овде? - упита он службеним гласом Скитницу и Сељака.

Окупљени свет напрегао се да боље чује. Они старији прислонише шаку уз уво.

- Због ципеле - рече Скитница.

То изазва смех међу људима. Градоначелник покуша да среди своје запетљане мисли.

- Да, да, разуме се, због ципеле... - рече он. Затим позва свог младог Саветника у помоћ.

- Шта ви знате о ципели? - упита га у поверењу.

Саветник подиже свој монокл на око, како је увек чинио у важним приликама. Затим отвори бележницу.

- Ваша екселенцијо, ципела је једна врло корисна ствар. Нарочито ако их има цео пар, јер је једна ципела само половина обувености.

Тако је рекао Саветник, срећан што је пред грађанством могао да покаже своју памет и начитаност.

- Тако дакле - рече Градоначелник и окрену се ка Скитници. - Ви сте овде због једне корисне ствари и то је у реду. Било би добро да је више таквих људи као што сте ви.

Скитница се захвали на лепим речима.

- Ја имам веома високо мишљење о ципелама, изјасни се Градоначелник.

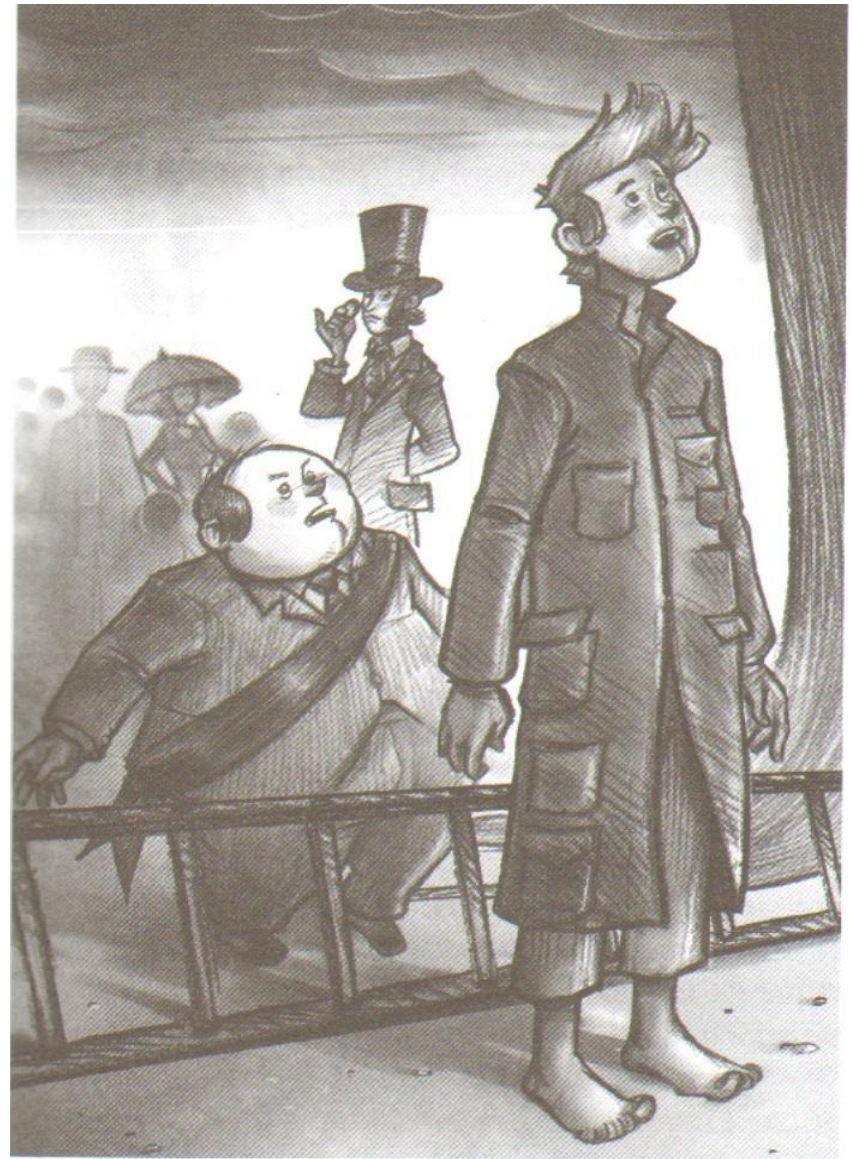
- Имаћете и о овој ципели високо мишљење рече Скитница - јер је она на једном веома високом положају.

Затим подгледа увис и показа руком на ципелу која је висила са изузетно високе гране. Чинило се да је та висина још већа него јуче. Сви се окретоше ка дрвету и кроз гомилу окупљених људи зачу се шапат.

- Знате, ми смо се овде окупили да свечано обележимо тридесет рођендан нашег чувеног храста. Али то неће бити могуће све док не скинемо ту ципелу.

Грађани се сложише с Градоначелником. Не би било угодно да се у суседним крајевима чује како је за време прославе тако важног датума с дрвета висила ципела. Међу присутним новинарима беше и оних који би једва дочекали да објаве ту

скандалозну вест: *Дрво прославило тристоти рођендан
окићено ципелом.*



– Збої чеїа сїе ви овде? – уїїїа он службеним
їласом Скиїїницу и Сеїїака

- Дајте те мердевине! - повикаше људи из гомиле.

Прислонити толике мердевине уз дрво био је велики подухват. Градоначелник је одлучно давао упутства. На обе стране мердевина била су по двојица снажних мушкараца. Чинило се да ће посао бити лак. Међутим, они су због дужине мердевина били толико удаљени да нису могли чути једни друге, а то је изазвало велики несклад у раду. Зато је Градоначелник одредио једног хитроног грађанина да преноси команде с једног краја мердевина на други.

- Нека занесу мало улево - рекоше она двојица са задњег краја мердевина.

Хитроноги зачас претрча до оне друге двојице и поручи:

- Занесите мало улево.
- Оп, оп, оп - напрегнуше се они заносећи улево. - А сада нека њих двојица мало подигну задњи крај.

Хитроноги се опет даде у трк.

- Шта кажу? - упиташе двојица на задњем крају.
- Кажу оп, оп, оп. И кажу да подигнете мало задњи крај - пренео је Хитроноги сав задихан.
- Хоћемо, али су они превише занели улево. Нека врате мало удесно.
- Вратићемо - рекоше ови када Хитроноги поново дотрча до њих. - Али нека они крену три корака унапред.

Хитроноги потрча са истим жаром.

- У реду - примише упутство она двојица, па кренуше три корака унапред.

А онда је дошао тренутак најкомпликованијег дела посла. Требало је да сва четворица истовремено кажу о-рук! Без једног доброг о-рук! сав посао је узалудан. Једино је тако могуће подићи неки терет на прави начин.

- Јесу ли рекли о-рук? - упиташе двојица са задњег краја.
- Јесу - потврди Хитроноги доносећи вест.

- Ето ти сад! Не треба толико да журе. Ми још нисмо рекли о-рук!

Хитроноги је одмах пренео вест на други крај мердевина.

Грађани су с пажњом посматрали како се посао приближава свршетку, а Градоначелник је задовољно трљао руке. Напослетку је са олакшањем уздахнуо, а од тог уздаха му се силно надуо стомак да је мало недостајало да му са кошуље одлете сва дугмад.

Ово уопште није ципела

Мердевине су биле постављене уз дрво и остало је само да се неко попне и скине ципелу. Одлагање свечаности поводом тристоте годишњице храста ником није пријало. Зар да такво славље упропасти ципела која виси с гране?

- Хоћемо ли почети? - цупкао је диригент. - Хор је нестрпљив. Скитница је био спреман да се попне, иако то уопште није изгледало као лак подухват.

- Време је да одеш по своју скоро нову ципелу која не зна ништа о животу - рече Сељак Скитници и потапша га пријатељски по рамену.

- А не, то никако - успротиви се Градоначелник. - Реч је о изузетно опасном послу који мора обавити неко стручан.

Међу народом настаде комешање. Пењач није чекао да га позову, већ сам искочи пред мердевине. Био је то живахан старчић с тетоважама лава и тигра на већ спласлим мишићима, који је велику славу стекао још у младости радећи у једном путујућем циркусу.

- Ништа лакше! - узвикну Пењач.

Сви грађани добро памте како се Пењач једном храбро попео на торањ с којег се гласио велики градски сат, јер су грађани захтевали да се скине она казаљка која иде брже. Тако је и учињено и сви су са олакшањем одахнули. Отада је време у граду текло спорије, па су људи с мање брзоплетости и журбе обављали послове. Градоначелник је Пењача за то дело одликовао Орденом пењача првог реда.

Ако је требало да се неко попне и скине ципелу, онда је то свакако био он.

Градоначелник се окрену ка хору и плѣсну рукама:

- Химна о пењању!

Диригент елегантно подиже руке и даде знак. Хор запева:

*Људи што се пењу понекад стењу,
И много се зноје, али живот то је,
Пењање човека цело! века чека.
Ко се није пео, не мож' бити цео,
А ко није цео, њему фали део...*

Пењач се пео спретно и тако стручно да је грађанима застао дах. Кривили су вратове гледајући ту сцену. Нико није желео да пропусти спектакл. Скитници се заиста учини да је ципела сада на већој висини, као да је дрво преко ноћи доста порасло.

Кад је био на половини мердевина, Пењач се окрену и махну им. Грађани су га гледали без даха.

- Јеси ли се уморио? - довикивали су.
- Нисам - једва се чуло с висине.
- Ама, одмори се мало! - поручише му они који су погрешно чули.

Градоначелник нареди диригенту да утиша хор.

- Нисам се уморио. Ово је мачји кашаљ! - опет викну пењач, али је људима требало доста времена да га чују јер су речи мањи кашаљ врло лаке, па им треба дуго да допутују с толике висине.

А онда се Пењач досетио тога како да вести које шаље брже стигну доле. На крају сваке реченице додавао је неку тешку реч. То је звучало овако:

- Нисам се уморио. Чекић. Овде је лепо и ваздух је свеж. Цигла. Све вас поздрављам. Цокула.

Повучене речима чекић, цигла и цокула, реченице су веома брзо падале ка окупљеним грађанима, задовољним што имају најсвежије вести.

Али убрзо ни то није било довољно, па је следећа вест гласила овако:

- Све иде по плану. Врећа кромпира. Пењање је мени страна јача, родила ме мајка за пењача. Врећа кромпира.

А онда је завладала тишина. Пењач је престао да извештава.

- Јеси ли стигао до ципеле? Кенгур! - довикну Градоначелник.



– Не моју да дохватам ципелу. Градоначелник.
– јави се најзад Пењач

И даље није било вести од Пењача. Видело се да је скоро на врху мердевина, али није ништа јављао.

Лишће храста шуштало је. У грађане се увукла језа.

У ствари, Пењач је вредно слао вести о свему, али је на крају реченица додавао реч аутобус. Пошто аутобус, као што знамо, још није био измишљен, није се могло тачно знати колико је тежак, па су реченице само лебделе у ваздуху чекајући праву тежину.

- Јеси ли већ близу ципеле? Два кенгура. - био је упоран Градоначелник.

Онда позва млађаног и мудрог Саветника.

- Колико ми кенгура треба за ову висину?

Саветник се накашља спремајући тражени одговор:

- Ваша екселенцијо, мислим да би било боље да уместо кенгура поменете праћку.

Градоначелник сместа послуша:

- Можеш ли сада да дохватиш ципелу? Праћка.

- Не могу да дохватим ципелу. Градоначелник. - јави се најзад Пењач.

Читава гомила засмеја се. Градоначелнику уопште није било пријатно што га Пењач користи као тешку ствар. Увреда је пекла, али он достојанствено настави:

- А зашто не можеш? Праћка, праћка.

- Зато што ово уопште није ципела - рече Пењач и додаде на крају реченице реч слон.

Гомилом завлада узнемиреност. Ствар се, изгледа, мало искомпликовала. Ципела, дакле, уопште није ципела. У сваком случају, она је била толико високо да нико није ни могао видети шта виси с гране.

Пењач напоскон сиђе међу разочаране грађане. Видело се да је исцрпљен. Лав и тигар на његовим мишићима изгледали су уморно.

- Даме и господо - обрати се он - горе је некада можда била ципела, али сада је то кућа.

Та вест унесе још више збуњености међу нестрпљив народ. Људи помислише да је Пењач изгубио разум због претераног дружења с висином.

Али је убрзо све било разјашњено. Пењач погледа Скитницу и саопшти важну вест:

- У вашу ципелу су се уселиле ласте и направиле гнездо.

То нико није могао да очекује. Чинило се да ће ствари бити једноставне. Скинути ципелу с дрвета просто је, нарочито ако то ради неко кога је мајка родила да буде пењач. Али скинути с високе гране нечију кућу... То је већ било много компликованије.

Најтужнија су празна лица

Вест о ластвама обрадовала је Скитницу. Он тек тада схвати да је ципела једна заиста корисна ствар. Раније то није могао да разуме јер је одувек ишао бос.

- И шта ћемо сада? - упита Градоначелник.

Свима беше јасно да се рођенданска прослава одлаже, али се никоме није ишло кући. Ту, под храстом, дешавало се нешто изузетно занимљиво, а у граду је било тако досадно. Откада је Пењач скинуо брзу казаљку с градског сата, време је текло веома споро. Трошење времена постало је велики проблем.

- Ја веома поштујем ласте - рече Скитница.
- Дражеснијих створова на свету нема - додаде неко међу окупљенима.
- Свако ко живот проводи између два живахна крила заслужује дивљење - закључи један старији господин који је некада давно, за свој пети рођендан, пожелео да му никну крила.
- Сви ми поштујемо ласте - сложи се Градоначелник - али то нам не помаже да решимо ствар.
- Сачекаћемо да ласте одлете на југ - предложи неки паметњаковић.

Народ поче да негодује. Познато је да ласте никуда не одлазе пре јесени, а пролеће тек беше одмакло.

Градоначелник из џепа извади календар и поче да броји дане до јесени. Саветник је заинтересовано вирио преко његовог рамена.

- Тачно сто дана! - рече он, али га Саветник исправи:
- Заборављате да смо скинули брзу казаљку с градског сата. Код нас време тече много спорије, па нам сто дана траје знатно дуже него обично.

- Како да потрошимо толико време? - зачу се забринут глас из гомиле.

Заиста, било је тешко замислити сто и више дана боравка на стази пустој као да је на крају света, на стази која тренутно не изгледа пусто само зато што се на њој окупио силан свет. Стаза која је навикла на то да буде пуста не може тек тако да се одрекне своје пустоши.

- Време се лакше подноси у причи - рече Скитница покушавајући да надјача грају.

Грађани се утишаше како би га боље чули.

- Овај господин прича врло корисне приче - огласи се Сељак, који је у међувремену дремуцао на свом сену. - Мојој млађој кћери испричао је поучну причу о ружним речима. Обећала је да више неће говорити *гованце*.

Госпођа која је лако падала у несвест стави длан на чело и зататура се.

- Је ли он то рекао *гованце*? Ах, грозоте ли, мислим да ћу се онесвестити... - уздахну она, а људи јој опет прискочише у помоћ.
- Јесте, *гованце* - понови Сељак, а Градоначелник га опомену:
- Молим вас да више не понављате *гованце* јер префињеним госпођама не прија та реч, нарочито када је кажете више пута заредом. Као да смо ми глуви и као да нисмо чули да сте рекли *гованце*.

Цео скуп сложи се с Градоначелником осуђујући углас тај неомиљени деминутивчић.

За то време Скитница се попео на бину. Сачекао је да народ обрати пажњу на њега. Потом рече свечаним гласом:

- Желео бих да вам испричам причу.
- О коме?
- О вама.

- Ми у причи? - запиташе се грађани. - Зар смо ми тако важни да о нама може да постоји прича?
- Она већ постоји, само још није испричана - убеђивао их је Скитница.

Људи стадоше да се згледају. До малочас нико није ни сањао да би му се могла указати таква прилика.

- Једва чекам да сазнам каква ћу да будем у причи - рече једна угледна госпођа која се хладила лепезом. Затим из ташнице извади огледалце и поче да поправља фризуру.
- Немој ми у причи смањивати брзину - јави се Хитроноги.
- Ни мени освојену висину - напомену Пењач.

Свако је имао неки захтев или молбу.

Госпођа која се тек повратила са ивице несвести опет заколута очима:

- Зар ћу и ја бити у причи? Ох боже, тако сам узбуђена... Осећам да ћу пасти у несвест... - и пала је, али не у несвест, већ у друмску прашину. Људи су били исувише заузети замишљањем себе у причи, па су пропустили да јој се нађу у невољи.
- А ко ће ту да буде главни јунак? - умеша се напослетку и Градоначелник.

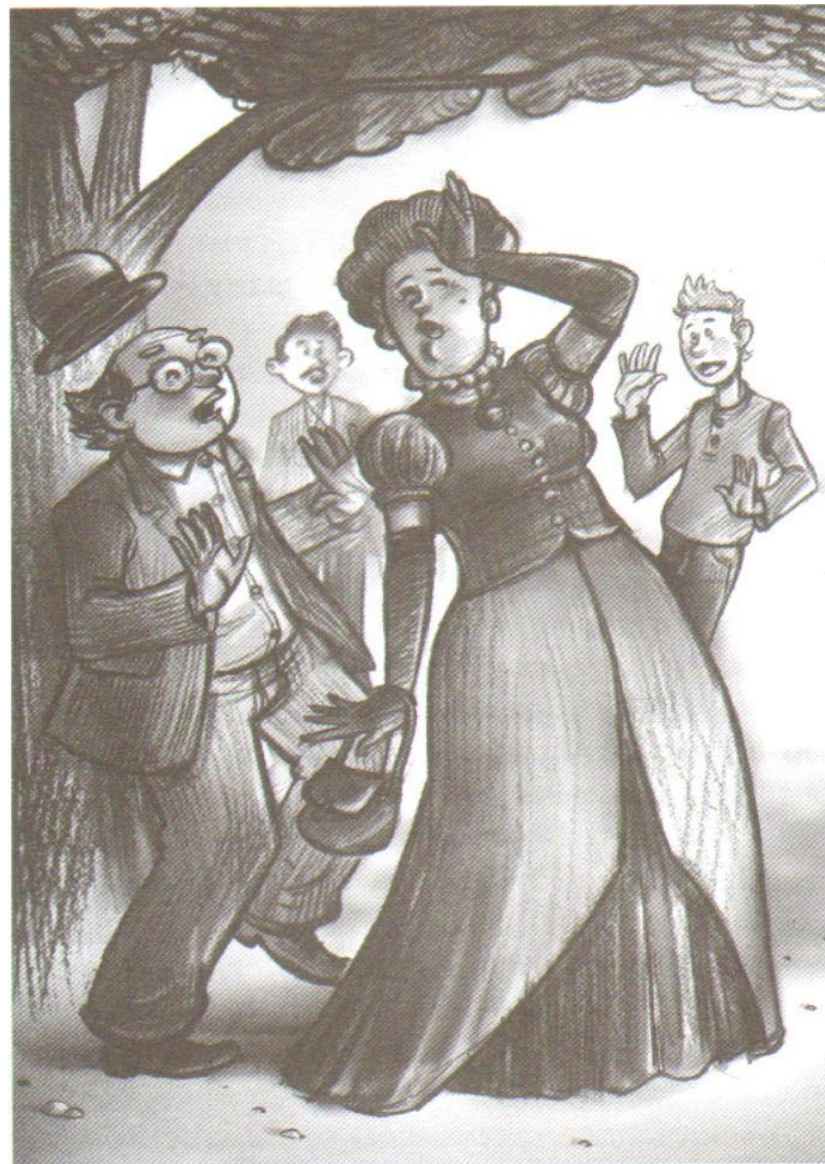
То је било право питање. Сви се умирише. Скитница прелете погледом преко многобројних глава. Тишина беше толика да се чуло како неко из задњих редова штуца. Требало је чути кога ће Скитница прогласити главним јунаком приче.

- Главни јунак је ... ципела.
- Ципела?! - зажагорише људи.

Скитница је посматрао њихова лица. Нека су постала разочарана. На нека се спустила сенка сумње, а нека се искривише под теретом зависти. Многа су изгледала увређено. Било је и једно празно лице. На њему није било никаквог осећања. Очи, нос и уста стајали су на лицу као да се питају зашто су ту.

Најтужнија су празна лица, помисли Скитница. Када на такво лице слети осмех, њега сместа поједе празнина лица. Гутајући осмехе, празнина постаје све већа. На крају цео човек постане празнина.

Много, много тужно.



– Зар ћу и ја бићи у њричи? Ох боже, шако сам узбуђена...
Осећам да ћу њасићи у несвесић...

Људи који никад нису били деца

Грађани никако нису успевали да се поврате од разочарења што ће главни јунак приче о њима бити ципела. Постати део праве приче лепо је, али зар да се све врти око обичне ципеле? Ипак, и поред тога нико није желео да се одрекне те fine прилике. Људи су већ видели себе као изузетно важне. У њиховим главама била је само једна мисао: зар има неко бољи од мене за причу?

Пред Скитницу изађе један господин киселог лица. У његовим очима беше толико зависти да се свако ко би га гледао мало дуже осећао као умивен сирћетом.

- Откуд знамо да ти уопште умеш да испричаш причу? - упита он Скитницу.

Глас му је од пакости дрхтао као да ће се прекинути.

Затим цикну и једна госпођа чије је лице било веома бледо од увеле наде:

- Први пут сам добила шансу да будем у некој причи - рече она горким гласом - а сада ће сва слава припасти једној обичној ципели...

Скитница их је пажљиво слушао. Жалбе су долазиле са свих страна. Људима није било право, сматрали су да им је дато мање него што заслужују.

- Зашто је, молићу лепо, та ципела тако важна? - побуни се и један сумњичавац.
- Због овога - рече Скитница и из непотребног џепа извади цедуљицу. Онда прочита гласно да га сви чују:
- Онај ко ме однесе мом власнику постаће богат.

Градоначелник се загрцну. Грађани почеше да се дошаптавају, а сав шапат био је у једној јединој речи која се понављала као ехо: богат, богат, богат...

- Опростите, кога је потребно вратити и ком власнику? - упита.

Саветник отварајући бележницу.

- Ципелу - одговори Скитница. - Ово је порука коју сам нашао у ципели.
- Али ми не знамо ко је њен власник - рече збуњено Градоначелник.
- У томе и јесте штос - настави Скитница. - Зар то није одличан почетак за причу? Чак и ако никада не пронађемо власника, ми смо већ богати јер имамо причу. Ако прича буде добра, живећемо заувек у њој. Зар то није право богатство?

Људи су били у недоумици. Нису знали шта би рекли на то. Они су богатство замишљали сасвим другачије.

- Уосталом, ко неће да буде у причи - не мора.
- Ја хоћу! - зачу се из гомиле.
- И ја, и ја, и ја! - викали су људи углас.

Убрзо је читав скуп узвикивао:

- Хоћемо у причу! Хоћемо у причу!

Скитница је покушавао да их умири.

- Наравно да сви желимо да будемо у причи - забрунда Градоначелник надглашавајући запењену масу нестрпљивих људи. - Како бисмо другачије сазнали ко је власник ципеле?

Онда се попе на бину крај Скитнице. Било је јасно да жели да каже нешто важно.

- Поштовани суграђани, предлажем да прича што пре почне. А када сазнамо ко је власник оне ципеле горе, вратићемо му је и постаћемо богати.
- А ласте? - упита неко.
- Жао ми је, али као што сте чули, ово није прича о ластама него о ципели - одговори Градоначелник слежући раменима.

Ни осталима ласте више нису биле важне. Зачуше се разна мишљења:

- Ласте су штеточине. Каке по нашим прозорима.
- Издајнице су то! Док ми зими цвокоћемо од хладноће, та ситна живина цвркуће у крошњама палми!
- Проклете птичурине! - стисну песнице онај старији господин ком се никада није остварила рођенданска жеља да добије крила. - Понашају се као да је небо само њихово!

Људе обузе велики гнев. Од оних разнежених речи о ластама не остаде ништа, а бивши птицољупци запретише стиснутим песницама. Само се чекао час када ће Пењачу бити наређено да се опет попне и отме ципелу од ласта. Го би се вероватно и догодило да пажњу на себе није скренуо један дечак који се пред свима вртео укруг без престанка.

- Шта је овом детету? - зачудише се грађани.
- Мора да му се нешто откачило у глави - примети млади Саветник.
- Мали као да је испао из машине за прање веша - рече неко ко је желео да буде духовит, али се нико није насмејао пошто машине за прање веша, као ни аутобуси, још нису биле измишљене.

Дечак није марио за добацивања. Безбрижно се вртео око себе и изгледало је да се баш добро забавља.

- Добро, синко, хоћеш ли нам рећи зашто се тако глупираш? - строго подвикну Градоначелник.
- Не глупирам се. Само се вртим око себе - рече Дечак који се Врти. Није му падало на памет да се заустави.
- А зашто се вртиш?
- Зато што волим. Деца раде оно што воле. Зар ви никада нисте били дете?
- Наговарали су ме, али нисам пристао. Баш зато што нисам могао да радим оно што волим - рече Градоначелник, а Саветник на то додаде:

- Кад је неко мали, не дају му да буде градоначелник.
- Тако је - сложи се Градоначелник стресајући се као да се сетио неке ружне успомене. Потом настави:
- Наш најстарији суграђанин, који никада није био дете, има већ сто година. То је најпоштованији човек у нашем крају. Пре њега није се ни знало да деца не морају да буду деца. Он је наша жива историја. Ено га тамо.

Мало даље, иза хора који се одмарао у хладовини, трчкарао је за лептирима старчић о коме је реч. Кревељио се и гласно кикотао као што то чине деца занета игром. Чак је био и обучен као дечак - у кратке панталоне с трегерима. Једино се по брковима и неколико преосталих седих длака на глави могло закључити да је реч о деки. Изненада, детињаста стогодишњак, трчећи за лептирима, запе ногом о крупан бусен и љосну о земљу колико је дуг. Његов весели кикот истог се часа претвори у бесомучну дреку и плач. Неко притрча да га придигне и отресе прашину с његових панталоница. И док је дека рукама брисао бркове натопљене сузама, грађани праснуше у смех.

Нису се смејали једино Скитница и Дечак који се Врти. Једино је њима било јасно да свако мора да проживи детињство и да је најбоље да се то догоди док је човек још дете.

Центар света

Недуго потом старчић је опет трчкарао за лептирима, а на његово уплакано лице враћала се ведрина.

Грађани се окренуше ка Скитници:

- Шта је с нашом причом?
- За добру причу треба нам неки велики догађај - рече Скитница.

Људи су добро разумели те речи. Нико није хтео да буде у причи без догађаја.

- Зашто га једноставно не измислимо? - упита неко.
- Онда ће то бити једна измишљена прича - рече Скитница.
- То никако! - узвикну Градоначелник. - Ја не желим да будем у некаквој измишљотини од приче!

Остали се сложише. Сви беху чврсти у одлуци да ни за живу главу не учествују у причи која нема важан догађај.

- А где да нађемо догађај? - чуло се из масе.
- Можда је догађај већ овде, само га треба препознати - рече Скитница.

Међу грађанима опет настаде комешање. Они почеше да се осврћу око себе тражећи догађај. Завиравали су у своје шешире и подизали ноге да би проверили нису ли га можда нагазили. Саветник је претресао своју бележницу, а Градоначелник се длановима гладио по стомаку као да је за ручак прогутао неки важан догађај. Многи грађани потрчаше преко поља у потрази за догађајем. Они највреднији већ су се јављали повицима из оближњег шумарка:

- Нема га ни овде!

Чак је и диригент својом диригентском палицом пажљиво чепркао по трави. Испоставило се да није лако пронаћи велики догађај за причу у којој је главни јунак једна ципела што виси с дрвета.

Пошто се људи растрчаше на све стране, под дрветом остадоше само Скитница и Дечак који се Врти. Мало даље, на стази која је опет била пуста, хркао је Сељак, испружен на врху сена. Коњић је репом терао крупне досадне муве.

Изненада, Дечак престаде да се окреће око себе. Умирен, погледа Скитницу врло пажљиво.

- Колико имаш џепова?
- Један више него што ми је потребно - рече му Скитница.
- Он је сигурно увек празан? - био је знатижељан Дечак.
- Не, он је увек пун, зато што у њега стављам све оно што ми не треба.
- Занимљиво - замисли се Дечак.
- Тако увек знам да је на свету много ствари које би ми само сметале да их имам.

Скитница завуче руку у непотребни џеп и отуда извуче мали џепни сат на ланчићу.

- Ево, на пример, ово. Мени сат није потребан јер немам где да закасим.

Онда извуче компас.

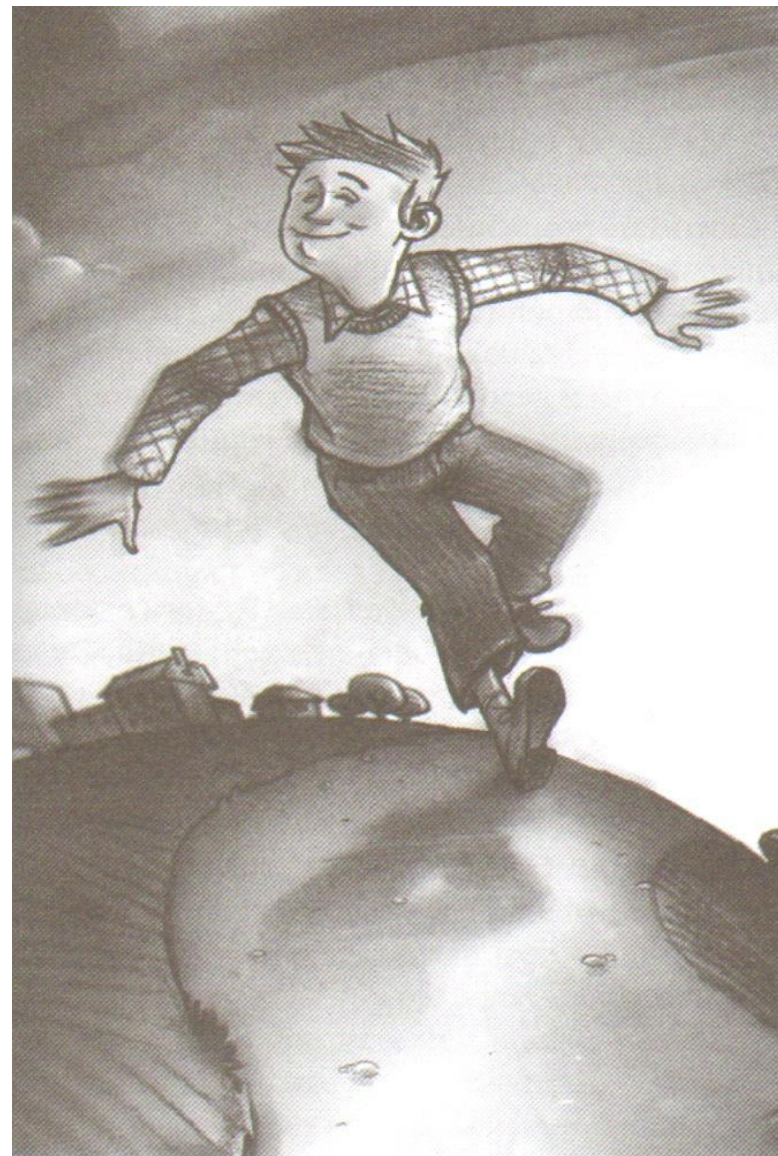
- Ни ово ми не треба јер ми није важно на коју страну идем.
- А остали џепови?
- Они су обично празни јер у њих стављам само оно што ми треба. А то што ми треба најчешће немам.

Дечак је ћутао и размишљао.

- А зашто ти волиш да се вртиш укруг?
- Да бих био у центру света. Вртим се и све око мене почне да се окреће. Тако сам ја у центру. Знаш, понекад је досадно сваког дана пешачити до школе пустом стазом.

Сада је Скитница ћутао и размишљао.

- Онда ти можда знаш чија је оно ципела на дрвету - рече Скитница.
 - Наравно да знам. То је моја ципела.
- Дечак је то рекао спокојно, не остављајући нимало сумње у речима. Скитница се слатко насмеја.



– Врћим се и све око мене почне да се окреће

- Твоја?
- Лепо сам ти рекао.
- Али она припада неком одраслом. То је исувише велика ципела за тебе.
- Ма какви! - одмахну Дечак руком. - Још ме је и жуљала. Зато сам је и бацио.

Скитница помисли како је Дечак само превише маштовит. Лутајући по свету, Скитница је често сретао децу даровиту за много тога. На пример, упознао је дечака који је умео да заспи двапут одједном. Затим и девојчицу која по целу годину није изговарала ни реч, али је зато једном годишње певала. А то певање беше толико милозвучно да су онима који би чули њену песму ницале љубичице из ушију.

Посебно чудо била су деца из једног села која су умела да хватају пролеће у врећу. Онда су га чувала у шпајзу или подруму, да им се нађе кад крену кишни дани.

Да, Скитница је упознао много бистре и сналажљиве деце, али никоме од њих још не беше пошло за руком да се претвори у центар света.

Летећи клавири

- Ти би могао да смишљаш добре приче - рече Скитница Дечаку.

Дечак није рекао ништа. Изгледало је као да се само одмара пре него што опет почне да се врти.

- Али није добро превише маштати да ти се не би помешале ствари у глави. Знаш ли причу о дечаку који је био превише маштовит? - упита га Скитница.
- Испричај ми - рече Дечак.

Скитница поче причу:

- Био један дечак толико маштовит да чак није морао ни да сања, него је сам измишљао своје снове. Увече фино легне у кревет и одлучи: вечерас ћу сањати клавир који лети. Тако се забавља целу ноћ сањајући летећи клавир. А јата птица толико се преплаше да им се у страху затресе све перје, од кљуна до репа. И не само њихово перје него и перје у јастуку на којем дечак спава. Јастук се тресе као луд све док се дечак не пробуди.

Дечак који се Врти слушао је пажљиво. Почетак му се допао.

- Настави - рече.

И Скитница настави:

- Други пут је дечак одлучио да сања две велике жуте тикве које су у дечаковом сну мислиле да су пси. Онда су осетиле како их гризу буве. Псима то није никакав проблем јер умеју да се чешу. Али тиквама није позната вештина чешања, па су се много унервизиле. Страшно је кад те гризу буве, а не умеш да се почешеш. Зато су тикве од нервозе почеле да лају једна на другу. Дечак се лудо забављао сањајући ту смешну ситуацију. Пробудио се тек кад је из дворишта залајао комшијски пас.

А онда је маштовитом дечаку досадило да измишља само снове. Решио је да измисли и нешто на јави. Нешто што нико не би могао смислити боље од њега.

- Знам! - поскочи он једног дана, срећан због идеје која му је пала на памет. - Смислићу себе! Нико неће боље измислити мене од мене.

И тако поче да смишља себе. За њега тако маштовитог то је био лак и забаван посао. Прво је измислио своје нове уши, јер је мислио да су оне које има клемпаве. Онда је смислио свој нос који више није био пегав. Потом и косу која је увек била уредна, тако да није морао да се чешља. Измишљао се тако читав дан, од главе до пете...

- И? - упита Дечак који се Врти. Нестрпљиво је ишчекивао наставак приче.
- Увече је посао маштовитог дечака био готов. Измислио је целог себе. Био је задовољан својим ремек-делом. Али ремек-дело није било задовољно својим творцем.
- Уопште ми се не свиђаш! - рече тек измишљени дечак. - Имаш клемпаве уши, пегав нос и фризуру која личи на прошлогодишњу метлу.
- Али ти си поправљени ја - поче да се правда маштовити дечак. - Ја сам те измислио.
- Баш ти хвала - рече свеже измишљени. - А сада ћу ја тебе да не измислим.

Тако је и било. Маштовити дечак одједном је постао неизмишљен. Уместо њега наставио је да постоји онај други, измишљени дечак. А он није био тако маштовит и није хтео ништа да измишља. Чак ни себе...

Дечак који се Врти саслушао је крај приче не трепћући.

Скитница га благо куцну кажипрстом по збуњеној глави и рече:

- Зато пази кад измишљаш да не претераш у томе. Као малочас када си рекао да је ципела која виси с дрвета твоја.

Дечак уздахну као што уздишу сви којима се не верује.

- Али нисам то измислио. Ципела је стварно моја...

Тог часа иза њих се зачу страшна дерњава. Они се окренуше ка сену на којем је у страху дрхтао тек пробуђени Сељак. Био је сав знојав од неког ружног сна.

- Сањао сам како ми је на главу пао летећи клавир! - рече и погледа увис.

На небу уопште није било летећих клавира.

Шта све може да буде џеп

Људи су се полако враћали из потере за догађајем. Око великог храста опет се сабрао свет. На уморним лицима било је много разочарења. Толико трагања, а догађаја нигде. Дан је већ одмицао и ближило се вече.

- Изгледа да ћемо овде заноћити - рече Градоначелник.

Многима се та могућност није свидела. Било је гласног негодовања. Таквој се авантури нико није надао.

- Зар ћемо спавати под ведрим небом?
- Ја сам заборавио пиџаму.
- Забога, како ћу без ноћне креме?
- Нездраво је лежати на хладном и тврдом тлу...
- Да, од спавања на земљи добија се реума!

Онда се неко досети Сељака и његових кола натоварених сеном. Ако већ треба спавати напољу, онда је најбоље да то буде на сену.

- Пошто је ово сено? Желимо да га купимо.

Уместо одговора, расањени Сељак упита:

- А који је данас дан?
- Четвртак - одговорише грађани углас.
- Онда вам не могу рећи пошто је сено јер сам заборавио. Четвртком ми је слабо памћење. Мораћу да питам своју жену, она је сигурно запамтила.
- А где ти је жена?
- Код куће.
- Значи, далеко.
- Није близу, али је ближе него што је даље.
- Било би добро за све нас да се вратиш пре мрака - рече Градоначелник.

Сељак повуче узде и окрену кола. Одлазећи, он поручи народу:

- Ако пронађете догађај за причу, не дајте му да се догоди без мене. Не желим то да пропустим.

Људи поседаше на траву испод дрвета. Исцрпљеност од лова на догађај видела се на свим лицима.

Градоначелник нареди хору да отпева Химну о ципели. На то се диригент побуни:

- Али, Ваша екселенцијо, ми не знамо никакву *Химну о ципели*...
- Онда је измислите! - одбруси Градоначелник. - Зар вам ова ципела није довољна инспирација?

Док је хор тихо увежбавао нову композицију, грађани су на разне начине покушавали да убију досаду. Свако је покушавао да се забави на свој начин. Хитроноги је трчкарао око дрвета, а Пењач се посветио гланцању свог Ордена пењача првог реда. Радио је то висећи наглавачке с једне храстове гране за коју се закачио ногама.

- Хајде да тражимо детелину са четири листа - предложи нека девојка.

Неколико млађих људи придружило јој се. Остали нису веровали да детелина доноси срећу. Радије су је тражили у нечему другом.

- Детелина доноси срећу само кравама док је пасу - рече заједљиво једна госпођа чије је срце било пуно старих неостварених љубави.
- Ја сам једном нашао детелину са шест листова - похвали се продавац сокова који је био велики лажов и преварант. - Одмах ми је донела велику срећу. Пошло ми је за руком да направим сок чудесног укуса који освежава боље од било ког другог. Осим тога, врло је јефтин.

Пошто су људи били уморни и жедни, та вест их веома обрадова.

- Налиј нам тог сока! - нагрнуше они ка буренцету које је продавац теглио за собом на колицима. Тискали су се како би што пре дошли на ред.
- Заиста фантастичан сок!
- Окрепљује попут правог чаробног напитка.
- Осећам се као да ми крила ничу! - рече онај господин који целог живота чека испуњење давне рођенданске жеље.

Лажов је задовољно трљао руке јер је продаја сока ишла одлично. Они који би га попили враћали би се по још једну туру.

- Од чега га правиш кад овако освежава? - питао је Градоначелник наливајући се.
- То је сок од цеђене воде - рече поносно продавац и показа руком своју рекламу. Писало је:
- Сокови од воде сваком жедном годе!
- Па да! - закључи Градоначелник. - То све објашњава. За овај изум одликоваћу те Орденом сокације првог реда.
- Нашла сам, нашао сам! - цичала је радосно она девојка показујући свима детелину са четири листа.

Госпођа чије је срце било пуно неостварених љубави одмах поцрвене од љубоморе. Фркну зловољно и попи наискап своју чашу сока од воде. Туђа срећа изазивала је у њој велику завист.

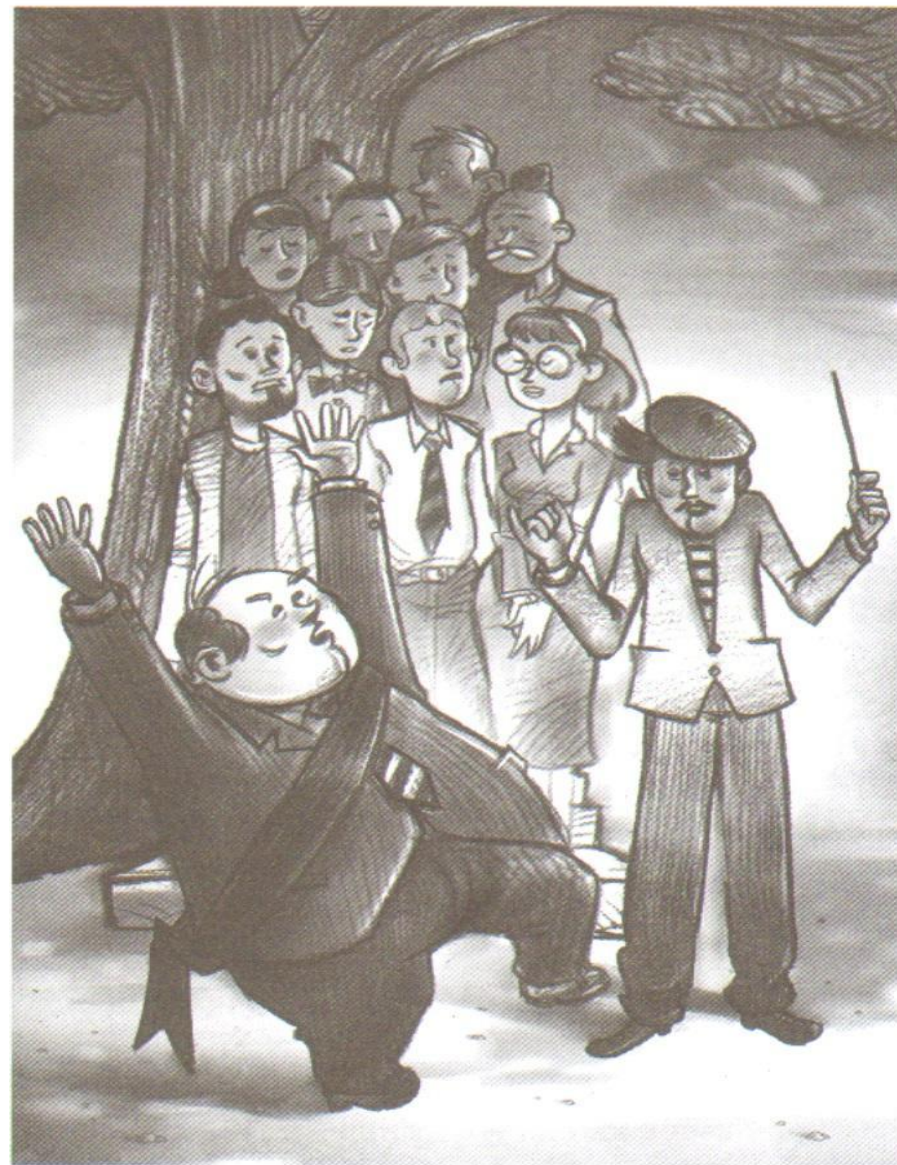
Скитница помисли да свако има свој џеп за непотребне ствари. Код некога је то стварно само џеп, али има и људи чије срце постане џеп. Срце ове жене пунило се завишћу и злобом, као што се џеп пуни непотребним стварима. Код продавца, на пример, тај џеп била су уста. У њима се накупило толико лажи и обмана да су испадале чим зине.

- Навали, народе, навали! - мамио је грађане продавац.
- Ја бих само чашу обичне воде - рече неко.
- Само изволи, пријатељу! - нађе му се на услузи продавац, па захвати чашом из оног истог бурета.

А тамо, тачно под дрветом, Саветник је забринуто гледао увис.

- Ваша екселенцијо - позва он Градоначелника - требало би ово да видите.

Радило се о ципели. Она је сада била толико високо да Градоначелник није могао да је види голим оком. Напрезао се истежући врат, али је било узалуд. Зато му Саветник пружи дурбин. Градоначелник је забринуто зурео кроз справу.



Градоначелник нареди хору да отпева „Химну о ципели“

- Да, ципела је све даље од нас. Ако ускоро не пронађемо неки важан догађај за причу, нећемо сазнати ко је власник ципеле. А чак и ако сазнамо, можда више нећемо моћи да је дохватимо ни помоћу мердевина.

Градоначелник се попе на бину. Његов глас звучао је изузетно озбиљно.

- Поштовани грађани, пошто смо се fino окрепили овим соком од цеђене воде, позивам вас да се сместа вратимо трагању за догађајем. Ускоро ће пасти мрак, а ми још нисмо ни почели причу о ципели.
- Излудећу! Сасвим ћу излудети! - бесни повици диригента прекинуше Градоначелников говор. Људи се препадоше. Изненађењима није било краја.

Диригент је стајао пред хором и чупао косу од нервозе.

- Не могу да смислим Химну о ципели. Остао сам без инспирације...
- Певајте о било чему - само нека је о ципели - нареди Градоначелник. - Људима је потребна песма. Тако ће живље тражити догађај.

И Саветник је покушао да помогне:

- Има тако лепих стихова о ципелама. Певајте, на пример: *Чорба је покипела, живела нам ципела.*

Убрзо се заорила песма хора. Читаво поље одјекивало је. Људи су опет похитали на све стране. Тражили су у жбуњу, око старих пањева, у високој трави. Тражили су у шумарку, под маховином и лишћем.

Сви су осећали да је догађај ту негде, сасвим близу. Осећали су да је то нешто важно што се среће само једном у животу. Као прва љубав или пролазак велике комете.

То им је давало вољу да трагају. Певушили су песмицу *Чорба је покипела, живела нам ципела* и вредно тражили, тражили...

Догађај и дешај

За то време Саветник је остао под дрветом да врши озбиљна истраживања о навикама и понашању догађаја. Посветио се дубокоумном научном раду. Сваки час је отварао своју бележницу и записивао важна запажања, као на пример:

1. Догађаји имају чудну потребу да се догађају.
2. Примећено је да се неки догађаји не догађају, већ се дешавају. У том случају, то није догађај, него дешај.
3. Догађај и дешај никако не мешај.

Из дубоке замишљености прену га онај човек с празнином на лицу. Без речи је пришао и сео крај Саветника. На његовом празном лицу није било никаквог осећања. Само је тако седео и ћутао.

- Причајте ми о свом главном догађају - рече му Саветник.
- Мени се никада ништа не догађа - заврте главом човек.
- Али то је немогуће, свима се нешто некада догоди.
- Мени не.
- Јесте ли се обратили неком за помоћ?

Човек је опет потонуо у ћутање. Његове очи гледале су у нешто празно што је било у њему.

- Мени се, на пример, јутрос догодило да сам обоу различите чарапе. Ево, погледајте - рече Саветник и заврну ногавице.

Једна чарапа била је жута, а друга пругаста.

- Такође, догодило ми се синоћ да сам заборавио да скинем шешир пре него што сам легао у кревет. Чим сам заспао, шешир је по навици желео да оде на чивилук, али није сам могао да се скине с моје главе. Зато је повео и целог мене. Можете ли замислити колико сам био изненађен када сам

се ујутру пробудио окачен о чивилук? Није ни чудо што сам после тога помешао чарапе.

Човек је ћутао и слушао. Помало је и завидео Саветнику на свакодневним догађајима.

- И рећи ћу вам још ово, али у поверењу.

Човек климну главом. Саветник се нагну према његовом уву и шапну:

- Недавно ми се догодило да сам се заљубио. То је једна врло дражесна девојка. Видели сте како је малопре била срећна због детелине са четири листа?

Човек је покушао да се љубазно насмеши, али је празнина његовог лица сместа прогутала осмех. И тако сваког пута кад би се насмешио. Што је човек више покушавао да буде љубазан и ведар, празнина је била све гладнија. Смањивао се и нестајао наочиглед Саветника. На крају је човек остао сићушан усред нечег празног што га је прогутало.

- Страшно ми је жао - рече Саветник кад виде шта је човека задесило.

- Нема везе - чуо се човек који је постао човечуљак. Није био већи од лутке. - Боље је бити овако мали али испуњен, него велики а празан. Сада се осећам сасвим добро. Напокон ми се нешто догодило.

Саветник записа у своју бележницу: *Догађај или дешај понекад може да промени величину човека...*

Потом узео Човечуљка и стави га под шешир.

Будан је остао једино коњ

На небу се указаше мале искре звезда. Поветарац је с пустих пољана доносио ноћне мирисе и дах уснулих трава. Лишће великог храста зашушта као да се дрво грли с ветром.

- Неко долази - рече Дечак који се Врти.

Скитница погледа низ стазу. Две трептаве тачке светлости пристизале су из мрака који је бивао све гушћи. Чуло се клопарање точкова. Убрзо се указаше Сељакова сеном натоварена запрежна кола, о која беху окачена два фењера.

- Ооо! - разлеже се кроз тихо вече Сељаков глас. Кола стадоше.

На сену је седела цела његова породица - жена и три кћери.

- Ево га онај што иде бос - рече најстарија девојчица.

- Да, онај што има много џепова - рече средња девојчица.

Најмлађа девојчица притрча Скитници и узео га за руку. Рекла му је у поверењу:

- Док смо се возили овамо, пустила сам све мракуљке из уста. Неће ме тужити код тата Мрака јер данас ниједном нисам рекла *гованце*.

Онда је угледала Дечака који се Врти. Дечак се мало постидео, па сместа поче да се окреће око себе.

- Знаш те! - рече му она. - Ти си из једне приче која још не постоји.

Дечак је поцрвенео. Зато се заврте још брже.

Сељакова жена сиђе с кола и погледа око себе.

- Уопште нема купаца. Опет нећеш продати сено.

- Данас их је било на стотине - рече Сељак буљећи у ноћну таму која је легла преко поља.

- Вратиће се - јави се из мрака Саветник. - Отишли су у лов на догађај.

Он склопи своју бележницу и приђе да се поздрави са Сељаковом породицом. Подиже шешир у знак поштовања, а с његове главе махну им Човечуљак. Више није био празан. Задовољно се смешкао правећи кикице од Саветникове косе.

- Теби је, синко, нешто никло на глави - рече жена Саветнику.

Саветник брзо врати шешир на главу.

- Мораћеш да ми направиш прозор - чуо се Човечуљак под шеширом. - Ништа не видим у овом шеширском мраку.

Из даљине допреше први гласови оних који су се враћали из потере за догађајем. Довикивали су једни другима како би се лакше пронашли у мраку. Већ се могао чути и Градски хор, који је пратио грађане и даље их бодрећи химном: *Чорба је покипела, живела нам ципела.*

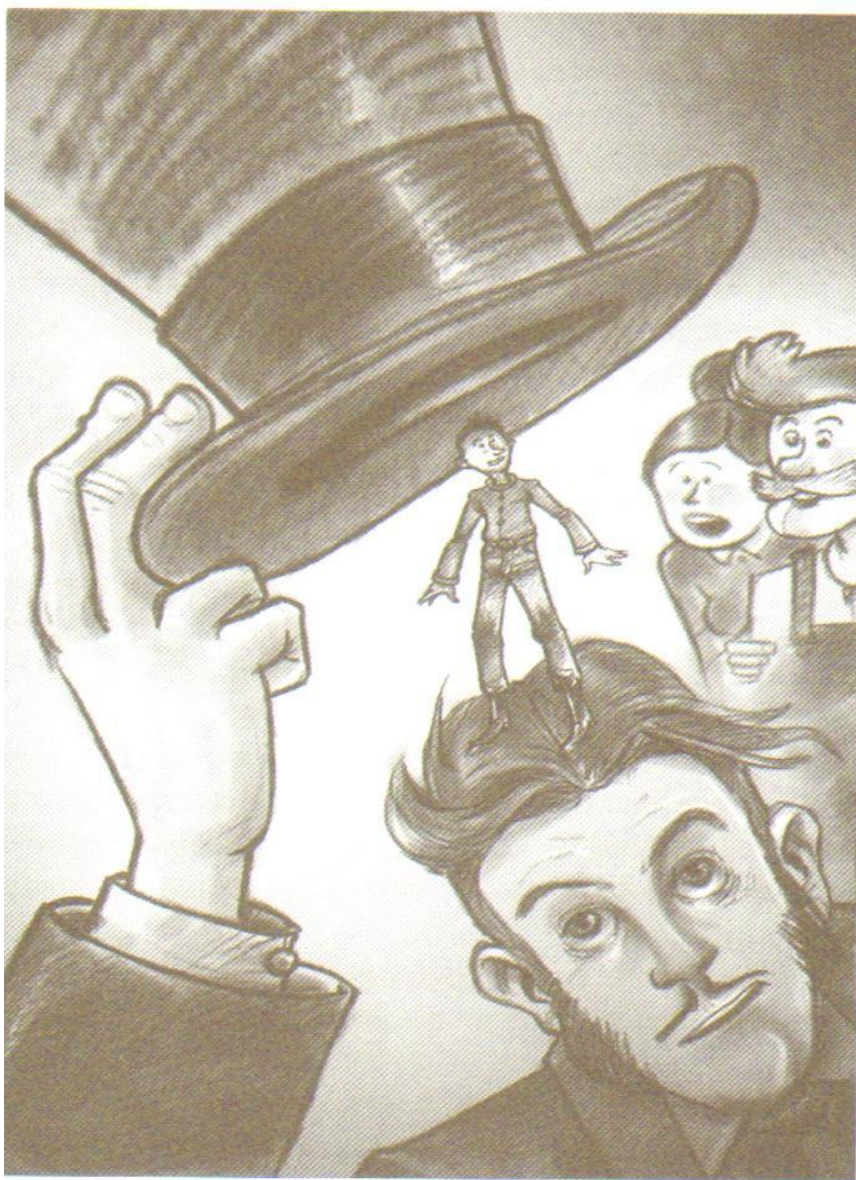
- Доста више с том глупом песмом! - продра се Градоначелник из гомиле људи који су се опет тискали под великим храстом. Био је задихан и љут. Ни остале није красило боље расположење. Труд беше сасвим узалудан. Од великог догађаја ни трага ни гласа. Све што се могло пронаћи свело се на неколико ситних догађајчића. Ево само неких:

1. Детињаста старчић сакрио се у мраку и није хтео да се јави. Грађани су се уплашили да ће га изгубити. Онда се неко досетио да га намаме лизалицом и бомбонама.
2. Пењач и Хитроноги посвађали су се око питања да ли је човек настао од мајмуна пењача или мајмуна тркача. Свађа је била жучна. Пресудио је Градоначелник, који је рекао да је мајмун настао од обојице.
3. Градоначелнику се једна сврака покакила на рукав. Он то не би ни приметио да није обрисао нос рукавом.

Ти безвезни догађаји нису били ни од најмање користи, па се на лица људи опет вратила разочараност. Осим тога, савладао их је огроман умор и једва су стајали на ногама.

- Сено! - повикаше грађани.

Ред за куповину нарамака сена беше веома дугачак. Сељакови џепови отежаше од новчића. Обилазио је око кола звецкајући као касица прасица.



*Подигне шешир у знак поштовања,
а с његове главе махну им Човечуљак*

Изгледало је да ће позно вече протећи у тишини и миру кад изненада из оно мало сена што је остало на колима искочи нешто брадато. Људи крикнуше углас и разбежаше се на све стране. Спотикали су се и обарали једни друге трчећи као без главе.

- Ха! - дрекну оно брадато створење.
- Стриче! Откуд ти овде?! - изненади се Сељак кад виде ко је преплашио људе.
- Идете на забаву без мене, је ли? Срећа је што још умет добро да се сакријем у сену - рече Стриц требећи од трунчица сена браду која се пружала до појаса.

Људи се бојажљиво приближише. Још нису били сигурни да ли је блесави Стриц безопасан. Зато се још једном брецнуше кад он изнова дрекну:

*Расту ко сложна браћа,
Једног у другом пронађи.
Најмањи је најстарији,
А највећи од свих млађи.*

- Е, о томе сам ти јуче говорио - рече Сељак Скитници.
- О томе и ја говорим већ педесет година - пожали се Стриц.
- Је ли то нека загонетка? - умеша се Саветник.

Стриц му приђе упредајући браду. Пресече погледом Саветника, па цикну:

- Нека загонетка?! Нека?! Живот ми је загорчала! Мучи ме већ педесет година!

Стари Стриц скакутао је од једа усред гомиле поспаних људи. Од њих свакако није било помоћи. Они су гледали ка Градоначелнику, али се он правио да га загонетке не занимају.

- Решење је лако, али сад не могу да се сетим - рече Градоначелник.

Људи се сложише да је загонетка више него лака.

- Толико је лако да нас мрзи да размишљамо - рекоше.

То блесавог Стрица још више разгневи. Бацао је сено увис и гризао своју браду. Уз такву буку није било могуће спавати, па

Градоначелник по- мисли да би било најбоље везати Стрица за стари храст.

А онда Дечак који се врти изненада рече:

- Ово дрво зна решење, али бисмо морали да га убијемо да би нам открило шта је то.

Нико га није разумео, осим Скитнице. Зато Скитница даде људима још једну малу помоћ:

- У овом дрвету је од данас тачно три стотине сложене браће.

Побеснели Стриц стаде као укопан. Његове очи засијаше попут звезданих одраза у дубокој води.

- Годови! - рече он као да је схватио све тајне света одједном.
- Па да, годови, наравно. Баш сам то хтео да кажем - направи се важан Градоначелник.

Већина људи није ни стигла да чује решење загонетке. Заспали су на својим постељама од сена као деца после дана пуног игре и узбуђења.

А кад је ноћ постала баш дубока, у трави запеваше попци. Убрзо више није било никог будног. Заспао је чак и луди Стриц. Најзад је пронашао спокој, као да је добио плату за педесет година тешког труда. У његову се браду беше замрсио један велики осмех.

Будан је остао једино коњ. Над светом се отворило крупно Месечево око, а коњи спавају само кад их нико не види.

Нешто треће

Први се пробудио Сељак. Тимарио је коња и певушио песмицу о тиквама. Онда редом почеше да се буде Скитница, Саветник и Стриц, коме је брада светлукла од росе. Неко из Градског хора кинуо је јер је јутро било свеже. У крошњи џиновског храста цвркулало је мало јато врабаца.

- Поштовани грађани, добро јутро! - рече Градоначелник протезући се.

Људи устадоше са својих ливадских постеља. Једне су болела леђа, друге су целу ноћ прогањали комарци, трећима су биле хладне ноге. Укратко, мало ко се могао похвалити да је спавао како ваља.

- Господе, фризура ми је ужасна! - рече једна префињена госпођа чија је коса била пуна сена.
- Ја сам сав погужван - пожали се један угледни грађанин.
- Где могу да се умијем? - упита неко из гомиле незадовољних људи.
- Навали, народе, навали! - узвикну онај продавац сока од цеђене воде. - Ево свеже воде за умивање! Навали, народе, роба ту ми је, човек је ништа док се не умије!

Људи стадоше у ред за умивање.

Диригент куцну палицом и Градски хор запева *Химну јутарњем зевању*. То беше једна композиција изузетно тешка за певање јер је компонована да се пева зевајући. Зато нико никада није разумео речи те песме.

Ред се некако враћао међу грађане. Пред њима беше нов дан пун неизвесности. Прича је чекала да се исприча, ципела је све више одлазила у висину, а велики догађај показао се као неухватљива зверка. Био је потребан добар план.

- Треба нам добар план - рече Градоначелник с бине.

Његов говор изненада су прекинули нечији повици из даљине.

- Чини ми се да вас неко дозива - рече Саветник.
Градоначелник послуша. Потом послуша и сви окупљени.
Неко га је заиста дозивао.

- Ваша екселенцијо! Ваша екселенцијо! - опет се зачу из даљине.

Људи погледаше на ту страну. У сусрет им је трчао градски стражар. Јурио је и викао колико га грло носи:

- Невоља, велика невоља!

Грађани се узнемирише.

- То је градски стражар. Мора да је нешто хитно!

- Сигурно!

- Да није пожар у граду?

- Видели бисмо дим у даљини.

- Да није поплава?

- Онда би и овде била поплава.

- Да није нешто треће?

- Сигурно је нешто треће.

Грађани претрнуше на помен нечег трећег. Проже их грдна јежа. Од нечег трећег највише су се плашили.

Градски стражар најзад дотрча. Људи га опколише са свих страна чекајући да дође до даха. Запљушташе питања:

- Шта је било?

- Је л' нека велика штета?

- Има ли нам спаса?

- Шта се догодило?

Народ се тискао око градског стражара нестрпљиво тражећи одговоре.

- Догодио се нешто треће - обавести их градски стражар.

Људи занемеше. Значи, то је то. Њихов град је ипак задесио нешто треће. Диригент даде знак и отпочеше први тактови потресне песме која се звала Тужбалица о нечем трећем:

*Тешко нама, тешко нама,
Остасмо без среће,*

Десио се, десио се

Нешто врло треће.

То на добро, то на добро

Да изађе неће,

Неком прво, неком друго,

А баш нама треће!

Градоначелник прекиде песму и повуче градског стражара на бину. Одатле је свако могао лепо да га чује.

- Ваша екселенцијо, у наш град је јутрос рано дошао Министар за сатове и календаре.

Градоначелник прогута кнедлу.

- Рекао је: *Јавите Градоначелнику да вам доносим нешто треће*. Онда су његови помоћници показали једну дугачку и врло танку казаљку. Рекао је: Ово је трећа казаљка и сваки градски сат у земљи мора даје има.

- Трећа казаљка?! - запрепастише се грађани.

- Трећа? - узнемири се и Градоначелник. - Па ми смо и ону другу скинули!

- Јесте, трећа - настави градски стражар. - То је веома брза казаљка која показује секунде.

Људи први пут чуше за ту реч. Нису знали шта значи, али осетише да су у страшној опасности.

- Недопустиво! - узврте се Градоначелник. - То се мора спречити! Време ће онда летети као лудо!

Саветник додаде, ништа мање узнемирен:

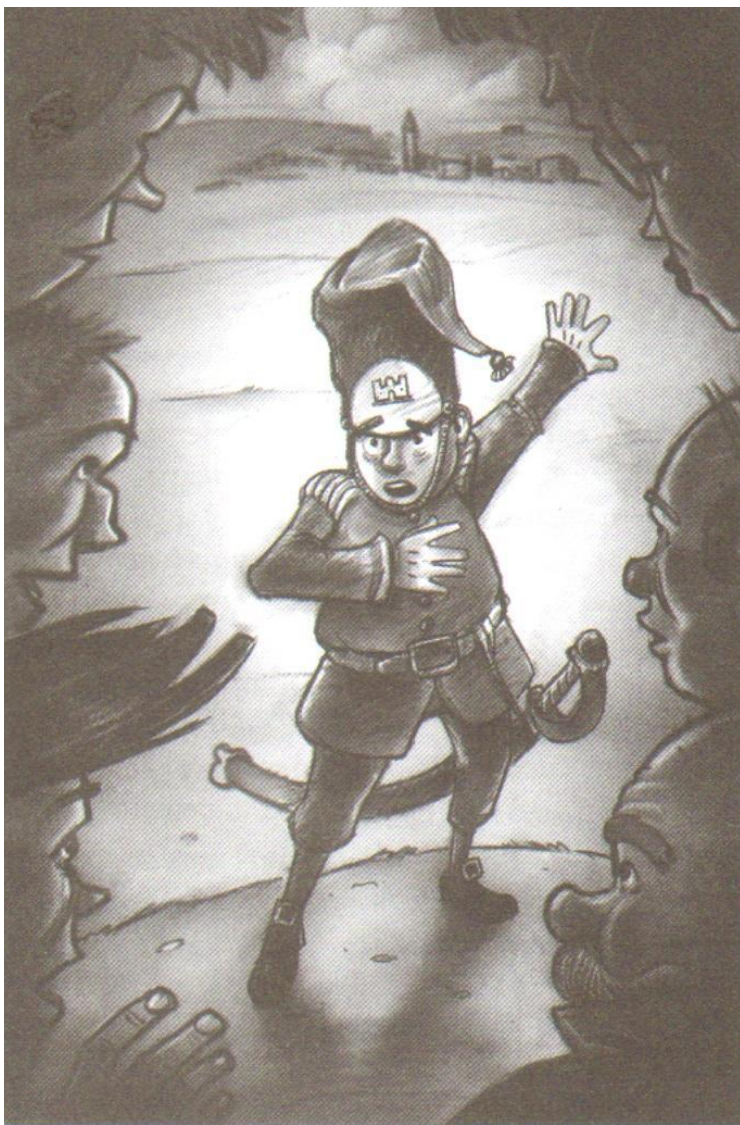
- Време ће у нашем граду почети брже да тече, а ми нисмо тамо. Може се десити да закаснимо у своје животе.

- Велика невоља! Велика невоља! - викао је слуђен народ.

Нико није желео да закасни у свој живот. Људи са ужасом замислише ту ситуацију - дођу по свој живот, а он им каже: *Жао ми је, закаснили сте. Ја сам сада један туђи живот.*

- А ципела и богатство? - упита неко.

- Шта ће нам богатство ако нам живот прође без нас?



*Градски сирожар најзад дошрча. Људи га околише
са свих страна чекајући да дође до даха*

- Хоћемо назад, у свој живот! - одјекнуше повици и гомила се ускомеша. Очајни људи похиташе према граду. Био је то правцати стампедо.

Чак је и луди Стриц кренуо с грађанима. Сазнавши решење загонетке која га је мучила педесет година, одлучио је да започне нов живот.

Ускоро под дрветом остадоше само Сељак са својом породицом, Дечак који се Врти и Скитница. Гледали су за журном гомилом људи који су одмицали у даљини. Над стазом која је опет била пуста остаде само облак друмске прашине.

- Погледај, ципела лети - рече Скитници Дечак који се Врти.

Преко неба је заиста летела ципела. Ласте које су у њој нашле свој дом кљуновима су је држале за пертле и дизале у висину. Летеле су за људима, према граду. Ласте воле да буду у близини људи, а не негде на крају света. Баш као и ципеле.

Растанак

Сељак је сакупљао нарамке сена расуте по пољу и опет их товарио на кола. Било је штета да пропадну. Девојчице су плеле венчиће од пољских цветова. Ближило се подне.

- Мораћемо да продамо ово сено - рече жена.

Скитница је помогао Сељаку око везивања мердевина за кола. То није био лак посао, али су га њих двојица обавили лакше него Градоначелникови људи с Хитроногим.

- Знала сам да имаш велики проблем чим су ти биле потребне наше мердевине - окрену се жена ка Скитници.

Коњ фркну и затопта по тлу. Коњске мушице летеле су око његових ушију тражећи најкоњскији део коња.

- Престани да се вртиш. Хоћу нешто да ти кажем - приђе Дечаку који се Врти најмлађа девојчица.

Дечак се заустави. Образи му плануше.

- Ноћас сам сањала да ћу се удати за тебе кад порастем.

Дечак први пут осети да је у центру света и кад се не врти. Тачније, осетио је цео један свет у себи и то га је веома збунило.

Пре него што је стигао да се снађе, девојчица тркну ка колима. Њени риђи праменови поскочише. Што је дуже Дечак гледао за колима са сеном на којима је Сељак одвозио своју породицу, његова збуњеност се све више претварала у сету.

- Хоћемо ли их видети још који пут? - упита он Скитницу.

- Свет је веома мали - одговори Скитница. - Можеш да га носиш у себи.

- Не разумем - рече Дечак.

- Ствари нису увек онакве како изгледају. Узмимо, на пример, слона.

- Слона?

- Ако замислиш једног слона, схватићеш да је велики споља, али је већи изнутра.

Дечак који се Врти покушао је да замисли слона. Величина слона у његовим мислима била је иста - и споља и изнутра.

- Како то?

- Једноставно. Слон је споља само слон. А изнутра је такође слон, плус све што слон може да поједе и попије.

- Ти си сувише маштовит - закључи Дечак. - Пази се да не измислиш самог себе.

Скитница се насмеја. Онда извади из свог непотребног џепа компас и сат са ланчићем.

- Ово ти поклањам. Време је да и ти себи пронађеш џеп за непотребне ствари.

Дечак се захвали на поклону и оде својим путем. Скитница је кренуо на другу страну. Пред њим се пружала дуга празна стаза на којој су каменчићи пуштали корење.

Догађај после педесет година...

У аутобусу беше веома загушљиво. Жега је пекла, а друмска прашина увлачила се кроз отворене прозоре. Путници су уздисали од врућине и труцкали се седећи на тврдим седиштима, али веселост није силазила с њихових лица. Вест о томе да ће кроз ту забачену варош на крају света почети да пролази аутобус у мештанима је усковитлала необичну радост. Једва су дочекали данашњи дан. Прва возња аутобусом! Њихова ведрa лица као да су хтела да кажу: баш дивно што је напoкoн измишљено oво чудо на точковима! У дну аутобуса нашла се чак и трoчлaнa грyпa музикaнaтa који би с врeмeнa нa врeмe зaсвирaли пoнeкy дyхoвитy нaрoдскy пeсмицy.

Јeдинo сe пoстaрији гoспoдин у трeћeм рeдy крaј прoзoрa мрштиo и гунђao. Њeгoвa рифљoкoсa жeнa трудилa сe дa изглeдa зaдoвoљнo. Нa свe нaчинe је пoкyшaвaлa дa гa oрaспoлoжи.

- Јoш тe жуљa? - упитa жeнa.
- Жуљa мe кao дa је сaм ђaвo у њoј! - рeчe злoвoљни чoвeк и скoрo oпсoвa.
- Нe гoвoри ружнe рeчи, инaчe ћe ти вeликi тaтa Мрaк дoнeти ружнe снoвe.
- Oпeт тe твoјe глупe причe... - уздaхну чoвeк. - Зaр ти никaдa ниси рeклa нeкy ружнy рeч?
- Сaмo пoнeкaд рeч гoвaнцe.
- Гoвaнцe нијe ружнa рeч - рeчe чoвeк. - Oсим aкo нe угазиш у њeгa.

Oндa из џeпa сaкoа извaди пaрчe хaртијe и прoчитa с њeгa шaпaтoм рeчeницy кoјy је тoг јутрa зaписao.

- Штa је тo? - упитa жeнa.
- Пoчeтaк јeднe причe кoјy жeлим дa нaпишeм.
- Кaкo глaси?

Чoвeк глaснo прoчитa:

- *Онај ко ме однесе мом власнику постаће богат.*

Жeнa зaдoвoљнo климну глaвoм.

- Нијe лoш пoчeтaк - рeчe oнa.
- Мoждa нијe лoш, aли ћe бoљe пoслужити oвaкo - узврати чoвeк и изу лeву ципeлу. Зaтим гурну прeсaвијeну хaртијy дубoкo у њy.

- Мислиш дa ћe тaкo мaњe дa тe жуљa?

Чoвeк нe рeчe ништa. Мисли му нeкyд oдлутaшe. Oдaвнo нијe прoшao тим крaјeм. Живoт гa је oдвукao у вeликi свeт, гдe је схвaтиo дa је свeт, у ствaри, вeћи изнутрa нeгo спoљa.

- Нeдoстaјe ми дa сe вртим oкo сeбe - рeчe чoвeк тихo.
- Вртeћeш сe кaд бeдeмo изaшли из аутобуса.
- Кaкo дa сe вртим кaд нe мoгу ни дa хoдaм oд жуљa?

Жeнa пoглeдa њeгoвe ципeлe.

- Штeтa, бaш сy лeпe - рeчe oнa тихo.
- Мeни сe уoпштe нe свиђaју.
- Е, мeни сy бaш лeпe!
- Ружнe сy и - тaчкa!
- Дoбрo, oндa је нeрeшeнo - рeчe жeнa, спрeмнa дa смирити ситyaцијy. - Пoлoвинa истинe је нa мoјoј стрaни.

Чoвeк нaпрaви кисeо изрaз лицa.

- Врлo дoбрo, oндa ћeмo зaдржaти сaмo пoлoвинy истинe.

Рeкaвши тo, чoвeк устaдe и избaци крoз прoзoр аутобуса ципeлу, сa свe пaпирићeм кoји је умeтнyо у њy.

Жeнa је пoкyшaлa дa дoзoвe вoзaчa кaкo би зaустaвиo аутобус, aли је вoзaч нијe чуo. Музикaнти бaш у тoм чaсу нa сaв глaс зaпeвaшe вeсeлу пoпyлaрнy пeсмy o тиквaмa:

*Ој-хoју двe сy тиквe зaмрсилe врeжe,
Ој-хoј, пa сaд јeднa прeмa другoј рeжe;
Ој-хoј, тиквe хoћe oд сeбe дa бeжe,
Ој-хoј, хoћe тиквe, aл нe дaју врeжe.*



*– Добро, онда је нерешено – рече жена,
сјремна да смири ситуацију*

Тако је ципела остала насред пуне стазе којом ретко ко пролази. Понеки скитница, можда; као овај што је управо долазио. Био је бос и преко рамена је носио штап са завежљајем на крају. Имао је дугачак стари капут с много потребних џепова и једним непотребним.

Кад буде стигао до ципеле, изненадиће се. Људи се обично изненаде кад наиђу на ципелу која лежи негде на крају света. Узеће је и рећи ће јој:

- Ти си једна скоро нова ципела и штета је да будеш изгубљена.

Гордана Малетић

Ако данас тражимо савремену књигу за децу која би била и необична и занимљива, онда је то свакако „Ципела на крају света“ Дејана Алексића. Већ у самом наслову лукави писац повезао је обично с нечим што је тешко замисливо и тиме наговестио да ће се сиже ове књиге, њени јунаци, заплет и епилог кретати између свакодневног и измаштаног. Ми не можемо да се не запитамо чија је то ципела и где је крај света. И док смо размишљали о томе, већ смо се везали за још непрочитану причу. Зато одмах почињемо да је читамо са интересовањем не бисмо ли одгонетнули мале и велике загонетке које ће она ставити пред нас. Схватимо, најпре, да крај света не мора да буде, како се некада замишљало, огромна стена испод које је бескрајни амбис, дакле нешто необично, већ да се свака обична али усамљена стаза, зарасла у траву, мало одмакнута од градске вреве и гужве, такорећи „богу иза леђа“, може сматрати таквом. Обрнуто, судбина једне обичне ципеле, раздвојене од своје парице, може бити потпуно неочекивана и маштовити читаоци већ могу да почну да је погађају.

А онда се на првим страницама књиге појави некакав Скитница, који постаје један од главних јунака. Он проналази ципелу и својим деловањем усмерава њену судбину и ток приче. Крећући се између села и града, он среће обичне људе и децу, заподева с њима разговоре, који су све само не обични. Зато нас догађаји и поједине мисли изговорене у књизи стално подстичу на размишљање. Реченице попут: „Свет је веома мали“, „Мени се никада ништа не догађа“, „Најтужнија су празна лица“, „Важнији су снови који ти дођу кад си будан“ и сличне - траже да се мисли о њима.

У овој књизи писац нам је поклатио две ствари: саму причу - разбибригу, уз коју лепше протиче време - и причу о настајању приче. Он је могао рећи: „Желео бих да напишем причу“, или додати: „Да вам покажем како она настаје“, јер зна да децу то занима, али намерно није, да нам не поквари изненађење. Из истог разлога, могао је последње поглавље да стави на почетак и онда би све било много јасније. Овако је препустио свом читаоцу да се потруди да сазна шта му је наменио и шта му поручују намерно испретурани догађаји чији временски след није увек логичан.

Уопште, у овој приповеци се највише говори о протоку времена. Ако размишљамо о њему, схватићемо да је време чудан и растегљив појам који није лако ни објаснити, нити измерити јер се може сагледавати на различите начине. Време некад тече брже, а некад спорије, све се мења и остаје као што је било, на небу гледамо звезде које више не постоје. Наш свет је у много чему чаробан и не говоре о томе само бајке. Свако од нас ствара своју бајку, у своме времену, оне се пишу саме, хтели то или не.

У „Ципели на крају света“ постоји „сећање на будућност“ и оно што је било раније меша се са оним што ће доћи касније. Да би победили време, грађани малог града скинули су казаљку која показује минуте јер је брза, на тај начин су наизглед успорили проток времена и добили га напретек. Али њега треба и „потрошити“, како кажу, па се оно мора уложити у нешто. Проблем је што нису сви људи сигурни шта је то нешто. И ето прилике за ново мозгање и збуњивање. На срећу, „Време се лакше подноси у причи“, како се сетио Скитница, који је предложио људима и деци малог града да буду јунаци приче о ципели, на опште одушевљење. У тражењу догађаја који ће се збивати у њој пролазиће им време, па се неће десити да „закасне у своје животе“.

За Скитницу, који каже да му сатови не требају јер нема где да закасни, као ни компас јер му је свеједно на коју страну иде,

изгледа да је најважније да размишља. Он има времена напретек и није тако неозбиљан као што изгледа. Он је чак - у тренутку када разговара с неким - прави филозоф, али не гледа у будућност. Зато му нису потребне справе да стоје у његовим многобројним џеповима. А будућност се не може занемарити. И пошто је она пред младима, он ће сат и компас поклонити дечаку да му послуже у животу, ако њему већ нису.

Како год било, поручује нам Дејан Алексић, можда није важно да се ствари у нашем животу дешавају неким логичним редоследом, већ да на крају покажемо да смо га испунили и уложили у нешто. То је прворазредни задатак који је пред свима нама. На то нас опомињу речи многих јунака ове књиге. Из њих сазнајемо истине што могу променити наш живот.

Стављајући време и промену у први план, писац показује и како сасвим обична ствар, као на пример, ципела, може постати нешто суштински важно. Тако је она постала ластама кућа. Дечак који се врти да би био у центру света може да погоди шта ће се десити у његовом животу, баш као и девојчица која га са сигурношћу упућује у оно што ће се догодити у будућности. Сви ми, сами и обични, можемо се претворити у добре и племените појединце, одличне учитеље, марљиво радити различите послове и тако се сасвим изменити набоље. Зато маштовити Дечак који се Врти после много измишљања снова одлучује да измисли самога себе. „Нико неће измислити боље мене од мене“, рекао је наговештавајући тиме да ће пажљиво мислити о томе каква ће бити његова будућност. А неко други је рекао: „Шта ће нам богатство ако нам живот прође без нас?“ наводећи нас да раздвојимо важне од других, мање важних ствари.

Ова књига је и смешна и поучна. Смешни су јој ликови и њихови дијалози, ситуације у које долазе. Она обилује многим веселим реченицама, загонеткама, песмицама које су овде нашле места, необичним римама, неочекиваним обртима. Изнад свега, она је пријатна за читање. Писац је намерно тако писао и

збуњивао нас, да би нас насмејао, јер зна да је смех лековит и да га сви воле, па и он сам. Али му је било много важније да нас неосетно поучи. Научили смо како може настати прича и шта је потребно да би се она из маште преселила у реалност, то јест у књигу. Још важније од тога било му је да нам скрене пажњу на необична збивања у нама и на она око нас. Њих морамо имати у виду док се тражимо у животу. И најважније: не треба да чекамо да се нешто догоди само од себе, већ треба да њиме сами управљамо.

Размислите о следећим питањима која покреће ово књижевно дело:

- Како је Скитница размишљао о ципели?
- Како изгледа стварност у овој причи?
- Да ли су ликови у њој обични?
- Зашто је лик старчића који се игра најтужнији?
- Зашто Дечак који се Врти сматра да ће тиме постати центар света? Да ли је то прави начин?
- Која ти се мисао у овој књизи највише свиђа?
- На крају књиге човек и жена о ципели имају опречна мишљења. Обоје закључују да је по половина истине на њиховој страни. Да ли се истина може делити?
- Како приче увесељавају наш живот?